

P R E D L O G

**Osnove za vođenje pregovora i zaključivanje
Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade
Crne Gore i Vlade Ukrajine kojom se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj
trgovini pravila porijekla i metode administrativne saradnje**

Podgorica, decembar 2021. godine

I. USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za zaključivanje Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojom se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini pravila porijekla i metode administrativne saradnje (sa izmijenjenim Aneksom II), sadržan je u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II. OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU MEĐUNARODNIM UGOVOROM

Sporazum o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Ukrajine potpisan je 18. novembra 2011. u Kijevu. Nakon okončanja ratifikacionih procedura, isti je stupio na snagu 1. januara 2013. Vežano za Svjetsku trgovinsku organizaciju (STO), Sporazum sa Ukrajinom je potpisan u kontekstu okončanja pregovora sa članicama STO i punopravnog članstva Crne Gore u ovu Organizaciju i poziva na relevantne odredbe STO sporazuma.

Sporazumom su definisane sledeće oblasti:

- Opšte odredbe;
- Trgovina robama;
- Trgovina uslugama;
- Rješavanje sporova;
- Institucionalne odredbe i
- Završne odredbe.

Pojedina pitanja iz osnovnog teksta Sporazuma, su detaljnije regulisana aneksima i priložima:

- ✓ Aneks I – Lista izuzetaka u skladu sa članom 7;
- ✓ Aneks II – Pravila porijekla i metode administrativne saradnje:
 - Prilog I – Uvodne napomene uz listu u Aneksu II;
 - Prilog II – Lista proizvoda i operacija obrade i prerade koji obezbjeđuju status sa porijeklom;
 - Prilog III – Obrazac Uvjerenja o porijeklu robe EUR.1 i Zahtjeva za izdavanje uvjerenja o porijeklu robe EUR.1;
 - Prilog IV – Tekst izjave na fakturi;
- ✓ Aneks III – crnogorska i ukrajinska Lista specifičnih obaveza i Lista MFN izuzeća u skladu sa članovima 41 i 44; Aneks IV – Finasijske usluge u skladu sa članom 44 i Aneks V – Telekomunikacione usluge u skladu sa članom 44.

U skladu sa gore pomenutim Zakonom o potvrđivanju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine ("Sl. list CG - Međunarodni ugovori " br. 3/2012 od 8. marta 2012), pored pristupa tržištu roba¹, definisan je preferencijalni pristup tržištu usluga². U pogledu pristupa tržištu roba, Ukrajini je odobren slobodan pristup tržištu Crne Gore, kako za poljoprivredne tako i za industrijske proizvode. S duge strane, Ukrajina je Crnoj Gori odobrila gotovo potpuno slobodan pristup tržištu roba. Iz režima slobodne trgovine izuzet je mali broj proizvoda, i to: svježe, rashlađeno ili smrznuto svinjsko meso, svinjske džigerice i ostalo, zatim smrznuti komadi i otpaci od živine, svinjska masnoća i šećer. U dijelu pristupa tržištu usluga, Ukrajini je odobren veći nivo liberalizacije u odnosu na onaj dogovoren sa ostalim članicama STO. Naime, Crna Gora je Ukrajini odobrila otvaranje usluga koje se odnose na distribuciju energije, otvaranje usluga koje se odnose na transport gasa, goriva i drugih roba, i dodatnu liberalizaciju u sektoru drumskog transporta - putničke, teretne i pomoćne usluge u drumskom transportu. Ukrajina je Crnoj Gori odobrila isti nivo

¹ Pristup tržištu roba znači da će crnogorski proizvodi imati povoljniji carinski tretman nego isti proizvodi iz nekih drugih zemalja sa kojima Ukrajina nema potpisna Sporazum o slobodnoj trgovini.

² Pristup tržištu usluga podrazumijeva olakšan pristup pružiocima usluga tržištu zemlje sa kojom se ima potpisan Sporazum.

pristupa tržištu kao i ostalim STO članicama, što predstavlja izuzetno visok nivo otvorenosti tržišta usluga. Kada su u pitanju pravila porijekla³ ista su sa Ukrajinom regulisana bilateralno, a kao osnov je korišćena Regionalna konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima porijekla (PEM Konvencija), međutim nije napravljena direktna veza sa PEM Konvencijom.

III. RAZLOZI ZA ZAKLJUČIVANJE PROTOKOLA O IZMJENAMA I DOPUNAMA SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU CRNE GORE I UKRAJINE

Predmet pregovora, sa ukrajinskom stranom, su pravila porijekla i metode administrativne saradnje. Značajno je napomenuti da je u članu 16, definisano „Odredbe ovog Sporazuma će se primjenjivati na sve proizvode obuhvaćene ovim Sporazumom, pod uslovom da zadovoljavaju Pravila o porijeklu predviđena Aneksom II, koji je sastavni dio ovog Sporazuma”. Pitanja koja se odnose na pravila porijekla i metode administrativne saradnje su detaljno razrađena u Aneksu II (sa prilogima - Prilog I, II, III i IV).

Imajući u vidu da sporazumne strane, pravila porijekla nijesu vezale za PEM Konvenciju, pregovori imaju za cilj da se Sporazum veže za pomenutu Konvenciju⁴. Ovo posebno imajući u vidu da je PEM Konvencija međunarodni sporazum koji propisuje jedinstvena tj. harmonizovana pravila o preferencijalnom porijeklu robe. Primjenjuje se na teritoriji zemalja: Evropske Unije, EFTA zemalja, potpisnica Barselona procesa⁵, zemalja učesnica u procesu stabilizacije i pridruživanja Evropskoj Uniji⁶, Kraljevini Danskoj u ime Farskih ostrva.

Kada je u pitanju Crna Gora PEM Konvencija (*Zakon o potvrđivanju Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe*) je objavljena u „Službenom listu CG – Međunarodni ugovori” broj 7/2012 od 8. juna 2012. Crna Gora je dostavila svoj instrument pristupanja depozitaru Konvencije 2. jula 2012. i Konvencija je stupila na snagu 1. septembra 2012. od kada se i primjenjuje. S druge strane, Ukrajina je dostavila svoj instrument pristupanja depozitaru 19. decembra 2017. i Konvencija je za Ukrajinu stupila na snagu 1. februara 2018. pa otuda nije bilo moguće aktuelni Sporazum vezati za PEM Konvenciju.

Takođe, pored uspostavljanja i vezivanja Sporazuma sa PEM Konvencijom potrebno je imati u vidu i modernizaciju i dalje pojednostavljenje pravila o preferencijalnom porijeklu sadržanih u izmjenama (tranzicionim pravilima) PEM Konvencije. Naime, dio strana ugovornica su pristupile sveobuhvatnoj reviziji postojećeg teksta Konvencije. Izmjenama Konvencije, između ostalog, postigli bi se sljedeći ciljevi: *Povećana fleksibilnost primjene pravila o porijeklu u brojnim sektorima*, što bi izvoznici koje su članice PEM-a omogućilo lakše ispunjavanje pravila, *uvođenje i drugih mjera za olakšavanje trgovine* poput pune kumulacije (mogućnost podjele proizvodnih operacija između nekoliko zemalja) i izmjene odredbi vezano za povraćaj carine za uvoz komponenata iz zemalja koje nisu članice PEM-a. Da bi predlog revidiranog teksta Konvencije bio usvojen potrebna je saglasnost svih ugovornih strana. Međutim, dio potpisnica Konvencije za sada ne podržavaju njene izmjene, sa ciljem uvođenja novih fleksibilnijih pravila porijekla. U skladu sa pomenutim, dio ugovornih strana PEM-a, među kojima su EU, Crna Gora i Ukrajina, iskazale su zainteresovanost za primjenu prelaznih (tranzicionih) pravila (pravila iz revidirane PEM Konvencije) u bilateralnim

³ Koje uslove mora proizvod da ispuni da bi se mogao kvalifikovati kao crnogorski.

⁴ Crna Gora pored Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Crne Gore i Evropske Unije, koji ima širi obuhvat od sporazuma o slobodnoj trgovini (free trade agreement - FTA) primjenjuje FTA sa: CEFTA zemljama, Turskom, EFTA zemljama, Ukrajinom i Ruskom Federacijom. U kontekstu pregovora sa Ukrajinom, značajno je napomenuti da su svi aktuelni FTA, osim u slučaju Ukrajine i Ruske Federacije, već vezani za PEM Konvenciju (Ruska Federacija nije potpisnica PEM Konvencije, dok je za Ukrajinu Konvencija stupila na snagu nakon potpisivanja FTA).

⁵ Narodna Demokratska Republika Alžir, Arapska Republika Egipat, Država Izrael, Hašemitska Kraljevina Jordan, Republika Liban, Kraljevina Maroko, Arapska Republika Sirija, Republika Tunis, PLO u korist Palestinskih vlasti Zapadne Obale i Pojasa Gaze, Republika Turska.

⁶ Crna Gora, Republika Albanija, Bosna i Hercegovina, Sjeverna Makedonija, Republika Srbija, Kosovo, Republika Moldavija, Gruzija i Ukrajina.

sporazumima o slobodnoj trgovini. U tom smislu EK (DG TAXUD) je pripremila model za izmijenu sporazuma o slobodnoj trgovini⁷.

IV. OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI, ODNOSNO BITNI ELEMENTI PROTOKOLA SA UKRAJINOM

Pregovaračka pozicija Crne Gore zasnivaće se na ekonomskim interesima koji proizilaze iz benefita PEM pravila porijekla (harmonizovanih pravila o preferencijalnom porijeklu robe) i strateškoj opredijeljenosti Crne Gore ka EU integracijama. U skladu sa pomenutim, kao osnova tokom pregovora će biti korišćen predloženi EU model (DG TAXUD-a), a koji je prilagođen aktuelnom Sporazumu (dokumenta u prilogu Osnove).

Izmijenama Zakona o potvrđivanju Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine, u dijelu pravila potrebno je napraviti vezu sa PEM Konvencijom, ali i u slučaju da ukrajinskoj strani bude prihvatljivo, kroz Protokol/Aneks se može napraviti i veza sa pravilima iz revidirane PEM Konvencije.

Značajno je napomenuti da se usvajanjem Protokola osigurava uspostavljanje zone kumulacije porijekla robe zasnovane na PEM pravilima. S tim u vezi, postojeća bilateralna kumulacija porijekla (koja se odnosi samo na FTA sa Ukrajinom) bi bila zamijenjena dijagonalnom kumulacijom (vezivanjem FTA za PEM Konvenciju)⁸. Takođe, u slučaju da ukrajinskoj strani bude prihvatljivo da se Sporazum veže i za revidiranu Konvenciju, uvela bi se i pravila pune kumulacije za sve proizvode, što je izuzetak od opšeg PEM pravila koje ne dozvoljava punu kumulaciju za tekstil i tekstilne proizvode. Znači, puna kumulacija za tekstil i tekstilne proizvode, biće moguća na bilateralnoj osnovi između Crne Gore i Ukrajine, kroz izmijenu ovog Sporazuma.

Prilog: 1. Nacrt protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine kojim se zamjenjuje Aneks II Sporazuma o slobodnoj trgovini pravila porijekla i metode administrativne saradnje i 2. Nacrt aneksa II pravila porijekla i metode administrativne saradnje.

V. PROCJENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA

Za zaključivanje Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore.

VI. POTREBA USAGLAŠAVANJA PROPISA

Zaključivanje Protokola o izmjenama i dopunama Sporazuma o slobodnoj trgovini između Crne Gore i Ukrajine sa Aneksom II ne zahtijeva izmijenu važećih ili donošenje novih propisa.

VII. PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE I TROŠKOVI PREGOVORA

U cilju zaključivanja pregovora Ministarstvo ekonomskog razvoja i Uprava prihoda i carina će u saradnji sa Ministarstvom vanjskih poslova i Ministarstvom finansija i socijalnog staranja

⁷ Kada je u pitanju revidirana PEM Konvencija i izmijene aktuelnih FTA, u toku su nacionalne procedure koje se odnose na SSP i Republiku Tursku. Izmijene Sporazuma sa EFTA zemljama su već razmatrane na skupštinskom plenumu (14. decembra 2021), dok se u slučaju CEFTA sporazuma očekuje publikacija Odluke u Službenom listu kao i stupanje na snagu.

⁸ Vezivanjem za PEM Konvenciju, benefiti aktuelnog Sporazuma sa Ukrajinom bi bili veći jer bi privredni subjekti pored bilateralnog poslovanja, mogli da uključe i privredne subjekte iz zemalja sa kojima Crna Gora ima potpisane sporazume o slobodnoj trgovini (FTA) uz uslov da su vezani za PEM. Naime, treba imati u vidu da PEM Konvencija propisuje uslove koje roba mora zadovoljiti da bi ista mogla da koristi preferencijalni tretman prilikom izvoza u zemlje sa kojima Crna Gora ima potpisane FTA što u praksi znači da se propisuju uslovi koji moraju biti ispunjeni da bi proizvod bio kvalifikovan kao crnogorski kako bi imao povoljniji carinski tretman

voditi pregovore. U skladu sa pomenutim, a imajući u vidu obuhvat pregovaračke osnove, delegaciju Crne Gore za vođenje pregovora čine:

- Jelena Janković Kostić - šefica delegacije, Ministarstvo ekonomskog razvoja
- Ana Vulić - zamjenica šefice delegacije, Uprava prihoda i carina
- Aida Salagić Ceković - član, Ministarstvo ekonomskog razvoja
- Nebojša Radonjić - član, Ministarstvo ekonomskog razvoja
- Irena Popović - član, Uprava prihoda i carina
- Ljiljana Čampara - član, Ministarstvo vanjskih poslova
- Milica Vuković - član, Ministarstvo vanjskih poslova
- Jelena Velimorović – član, Ministarstvo finansija i socijalnog staranja

Ministarstvo ekonomskog razvoja i Uprava prihoda i carina zadržavaju mogućnost da na pregovore pozovu i druge predstavnike institucija čije se učešće, tokom pregovora, ocijeni kao potrebno. Pregovori će se voditi u u hibridnom formatu. U slučaju potrebe organizovanja pregovora van Crne Gore, troškove pregovora će snositi institucije čiji predstavnici su članovi delegacije.

**PROTOKOL O IZMJENAMA I DOPUNAMA
SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI IZMEĐU VLADE CRNE GORE I VLADE
UKRAJINE KOJOM SE ZAMJENJUJE ANEKS II SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI
PRAVILA PORIJEKLA I METODE ADMINISTRATIVNE SARADNJE**

Uzevši u obzir Sporazum o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine, potpisan u Kijevu 18. novembra 2011. godine, u daljem tekstu „Sporazum“, a posebno njegov član 16,

Uzevši u obzir Aneks II Sporazuma koji se odnosi na definiciju pojma proizvodi sa porijeklom i metode administrativne saradnje, u daljem tekstu „Aneks“,

S obzirom da:

- (1) se član 16 Sporazuma odnosi na Aneks koji propisuje pravila porijekla,
- (2) je Sporazum stupio na snagu 1. januara 2013. godine,
- (3) Regionalna konvencija o Pan-Euro-Mediteranskim preferencijalnim pravilima o porijeklu, u daljem tekstu „Konvencija“, ima za cilj da zamijeni protokole o pravilima o porijeklu koji su trenutno na snazi među zemljama Pan-Euro-Mediteranske oblasti jednim pravnim aktom,
- (4) je Crna Gora potpisala Konvenciju 15. juna 2011. godine. Dana 16. maja 2017. godine, Zajednički Komitet osnovan na osnovu člana 3 stav 1 Konvencije donio je odluku da Ukrajina pristupi Konvenciji,
- (5) je Crna Gora dostavila svoj instrument pristupanja depozitaru Konvencije 2. jula 2012. godine, dok je Ukrajina dostavila svoj instrument pristupanja depozitaru Konvencije 19. decembra 2017. godine. Shodno tome, primjenom člana 10 stav 2 i 3, Konvencija je stupila na snagu u odnosu na Crnu Goru 1. septembra 2012. godine i u odnosu na Ukrajinu 1. februara 2018. godine i
- (6) Aneks II uz Sporazum stoga treba izmijeniti da bi se uključilo upućivanje na Konvenciju.

ODLUČIO JE SLJEDEĆE:

Član 1
Pravila o porijeklu

Aneks II uz Sporazum o slobodnoj trgovini između Vlade Crne Gore i Vlade Ukrajine zamjenjuje se tekstem navedenim u Aneksu ovog protokola.

Član 2
Stupanje na snagu

Ovaj protokol stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca nakon prijema posljednje diplomatske note kojom se potvrđuje da su unutrašnji pravni uslovi za stupanje na snagu ovog protokola ispunjeni.

OVIM SE POTVRĐUJE da su dolje potpisani ovlašćeni predstavnici, u skladu sa svojim ovlašćenjem, potpisali ovaj protokol.

Sačinjeno u _____, dana _____.

ZA VLADU CRNE GORE

ZA VLADU UKRAJINE

ANEKS II
PRAVILA PORIJEKLA I METODE ADMINISTRATIVNE SARADNJE

Član 1

Primjenjiva pravila o porijeklu

1. Za potrebe sprovođenja ovog Sporazuma primjenjuju se Prilog I i odgovarajuće odredbe Priloga II Regionalne konvencije o Pan-Euro-Mediterskim preferencijalnim pravilima o porijeklu robe (Konvencija).
2. Sva upućivanja na „odgovarajući sporazum“ u Prilogu I i u odgovarajućim odredbama Priloga II Konvencije smatraju se upućivanjima na ovaj Sporazum.

Član 2

Rješavanje sporova

1. Sporovi koji nastanu u odnosu na postupak provjere iz člana 32 Priloga I Konvencije koji se ne mogu riješiti između carinskih organa koji traže provjeru i carinskih organa nadležnih za obavljanje provjere podnose se Komitetu za slobodnu trgovinu, kao što je predviđeno članom 55 Sporazuma.
2. U svim slučajevima rješavanje sporova između uvoznika i carinskih organa zemlje uvoznice sprovodiće se na osnovu zakonodavstva te zemlje.

Član 3

Izmjene i dopune Aneksa

Komiteo za slobodnu trgovinu iz člana 55 Sporazuma može donijeti odluku o izmjenama i dopunama ovog Aneksa.

Član 4

Povlačenje iz Konvencije

1. Ukoliko Crna Gora ili Ukrajina dostave obavještenje, u pisanoj formi depozitaru Konvencije, o svojoj namjeri da se povuku iz Konvencije u skladu sa članom 9 Konvencije, Crna Gora i Ukrajina će odmah započeti pregovore o pravilima o porijeklu robe u cilju sprovođenja Sporazuma.
2. Do stupanja na snagu novoutvrđenih pravila o porijeklu, pravila o porijeklu sadržana u prilogu I i, po potrebi, odgovarajuće odredbe Priloga II Konvencije, će nastaviti da se primjenjuju na Sporazum. Međutim, od trenutka povlačenja, pravila o porijeklu sadržana u Prilogu I i, po potrebi, relevantne odredbe Priloga II Konvencije, tumačiće se na način da omogućavaju bilateralnu kumulaciju između Crne Gore i Ukrajine.

Član 5

Tranzicione odredbe-kumulacija

Bez obzira na član 16 stav 5 i član 21 stav 3 Priloga I Konvencije, u slučajevima kada kumulacija uključuje samo EFTA države, Evropsku Uniju, Republiku Tursku, učesnike u procesu stabilizacije i pridruživanja, Republiku Moldaviju, Gruziju i Ukrajinu, dokaz o porijeklu može biti uvjerenje o kretanju robe EUR.1 ili izjava o porijeklu.